

Brussel, 16.7.2018
COM(2018) 538 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**over de ontwikkeling van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling in de
lidstaten en de ontwikkeling van de mededinging tussen de NEMO's overeenkomstig
artikel 5, lid 3, van Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie**

{SWD(2018) 376 final}

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**over de ontwikkeling van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling in de
lidstaten en de ontwikkeling van de mededinging tussen de NEMO's overeenkomstig
artikel 5, lid 3, van Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie**

Inhoudsopgave

I.	Inleiding	2
II.	Belangrijkste factoren voor de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling	3
III.	Samenvatting van de analyse.....	4
IV.	Voorlopige conclusies	5

I. Inleiding

Op 14 augustus 2015 is Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer in werking getreden¹. Krachtens artikel 5, lid 3, van deze verordening moet de Commissie het Europees Parlement en de Raad een verslag toezenden overeenkomstig artikel 24 van Verordening (EG) nr. 714/2009 over de ontwikkeling van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling in de lidstaten, met bijzondere aandacht voor de ontwikkeling van de mededinging tussen de benoemde elektriciteitsmarktbeheerders („nominated electricity market operators” – „NEMO's”).

Krachtens artikel 5, lid 3, van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer moet de Commissie op basis van dit verslag in het bijzonder evalueren of de vrijstelling om nationale wettelijke monopolies toe te staan² of de aanhoudende weigering door een lidstaat om toestemming voor grensoverschrijdende handel te geven aan een in een andere lidstaat aangewezen NEMO³ nog steeds gerechtvaardigd zijn. Indien de Commissie van mening is dat dit niet het geval is, kan de Commissie passende wetgeving of andere passende maatregelen in overweging nemen om de mededinging en de handel tussen en binnen de lidstaten verder te versterken. De Commissie moet verder het beheer van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling evalueren, met bijzondere aandacht voor de transparantie van de MCO-functies („MCO” oftewel „market coupling operator” staat voor "marktkoppelingsbeheerder") die gezamenlijk door de NEMO's worden uitgevoerd. Indien de Commissie van mening is dat er dubbelzinnigheid bestaat bij de uitvoering van de monopolistische MCO-functies en de andere NEMO-taken, kan de Commissie passende wetgeving of andere passende maatregelen in overweging nemen om de transparantie en de efficiënte werking van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling verder te versterken.

Als onderdeel van de monitoring van de vorderingen die de laatste jaren zijn gemaakt bij de ontwikkeling van de day-ahead- en intradaykoppeling en in overeenstemming met artikel 5, lid 3, van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer zendt de Commissie dit verslag en het bijbehorende werkdocument van de Commissiediensten toe aan het Europees Parlement en de Raad. De bijzondere nadruk van dit verslag ligt op de ontwikkeling van de mededinging tussen de NEMO's. Verder geeft de Commissie een voorafgaande beoordeling en evaluatie van het beheer van de bij de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer ingestelde eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling, met bijzondere aandacht voor de transparantie van de MCO-functies die gezamenlijk door de NEMO's worden uitgevoerd. Een meer gedetailleerde omschrijving van de beoordeling door de Commissie is opgenomen in een werkdocument van de diensten van de Commissie dat bij dit verslag is gevoegd⁴. Dit verslag doet geen afbreuk aan mogelijke toekomstige conclusies aan de hand van verdere ervaring die met name bij de implementatie van de eenvormige intradaykoppeling wordt opgedaan.

¹ PB L 197 van 25.7.2015, blz. 24.

² Zie artikel 5, lid 1, eerste alinea, van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

³ Zie artikel 5, lid 1, derde alinea, van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

⁴ SWD(2018) 376

II. Belangrijkste factoren voor de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling

Bij de totstandbrenging van eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling spelen meerdere actoren en functies een cruciale rol.

Om eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling tot stand te brengen, moet de beschikbare grensoverschrijdende capaciteit op gecoördineerde wijze door de transmissiesysteembeheerders („TSB's”) worden berekend. Met dat doel moeten de TSB's een gemeenschappelijk netwerkmodel opstellen, met inbegrip van ramingen inzake elektriciteitsproductie, basislast en netwerkstatus voor elk uur. De beschikbare capaciteit moet normaliter worden berekend aan de hand van de zogenaamde stroomgebaseerde berekeningsmethode, een methode die er rekening mee houdt dat elektriciteit via verschillende routes kan stromen en die de beschikbare capaciteit in onderling sterk afhankelijke netwerken optimaliseert. De beschikbare grensoverschrijdende capaciteit is één van de belangrijke inputs voor het verdere berekeningsproces. Bij dit proces worden alle biedingen en aanbiedingen in de Unie verzameld en door elektriciteitsbeurzen met elkaar in evenwicht gebracht („matching”), waarbij op economisch optimale wijze rekening wordt gehouden met de beschikbare grensoverschrijdende capaciteit. Door eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling wordt gewaarborgd dat elektriciteit doorgaans stroomt van gebieden met lage naar gebieden met hoge prijzen.

De MCO is een functie die krachtens de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer wordt toegewezen aan elektriciteitsbeurzen, dat wil zeggen de NEMO's. Deze functie moet een specifiek algoritme gebruiken om biedingen en aanbiedingen optimaal te matchen. De resultaten van de berekening moeten op niet-discriminerende basis aan alle NEMO's ter beschikking worden gesteld. Op basis van de resultaten van de MCO-berekening moeten de NEMO's hun cliënten inlichten over succesvolle biedingen en aanbiedingen; de energie moet vervolgens over het netwerk worden getransporteerd overeenkomstig de resultaten van de capaciteitsberekening.⁵

Omwille van de efficiëntie en met het oog op een zo snel mogelijke uitvoering van eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling moedigt de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer waar passend het gebruik aan van bestaande marktdeelnemers en reeds ten uitvoer gelegde oplossingen, maar zonder dat concurrentie van nieuwe marktpartijen wordt uitgesloten. De Commissie kan echter in samenwerking met het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators („het Agentschap”) een unieke gereguleerde entiteit oprichten of aanwijzen om gemeenschappelijke MCO-functies uit te voeren die met de marktwerking van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling verband houden.⁶

Om de voltooiing en efficiënte werking van de interne elektriciteitsmarkt te bevorderen en het optimale beheer, de gecoördineerde exploitatie en de deugdelijke technische ontwikkeling van het elektriciteitstransmissiesysteem in de Unie te waarborgen, is nauwe samenwerking tussen de TSB's, NEMO's en nationale regulerende instanties (NRI's) van essentieel belang. In het bijzonder moeten de

⁵ Overweging 4 e.v. van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

⁶ Overwegingen 14 en 15 van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

synergie-effecten worden benut die voortvloeien uit projecten op het gebied van capaciteitstoewijzing en congestiebeheer welke bijdragen tot de ontwikkeling van de interne elektriciteitsmarkt.⁷

III. Samenvatting van de analyse

Wat betreft de *eenvormige day-aheadkoppeling* is de oplossing die als "prijskoppeling van regio's" ("Price Coupling of Regions", "PCR") wordt aangeduid en die is uitgestippeld in het kader van een regionaal project voordat de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer in werking was getreden, gebruikt als basis voor de totstandbrenging van de pan-Europese eenvormige day-aheadkoppeling. Hoewel PCR momenteel in de overgrote meerderheid van de lidstaten wordt toegepast, moest het systeem regelmatig worden aangepast gezien de toenemende operationele complexiteit in de afgelopen jaren. Er zijn verdere wijzigingen nodig om ervoor te zorgen dat PCR volledig in overeenstemming is met de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

Wat betreft de ontwikkeling van de *eenvormige intradaykoppeling* is het grensoverschrijdende intradayproject ("Cross-Border Intraday", "XBID") de basis voor de totstandbrenging van de pan-Europese eenvormige intradaykoppeling in het kader van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer. Tijdens de ontwikkelingsfase ervan maken niet alle TSB's en NEMO's deel uit van het XBID-project, maar de resterende TSB's en NEMO's waren reeds betrokken bij de ontwikkeling van het project en volgden het teneinde te voldoen aan de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer en het MCO-plan. In de eerste fase volgende 14 Europese landen het XBID-project vanaf de lancering ervan op 12 juni 2018. Het XBID-project maakt eenvormige doorlopende intradayhandel met een stapsgewijze aanpak in de hele Europese Unie mogelijk.

Wat betreft de *ontwikkeling van de mededinging tussen de NEMO's* heeft de meerderheid van de lidstaten die de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer moeten naleven, besloten om een concurrerend NEMO-model toe te passen, dat wil zeggen het standaardmodel voor de aanwijzing van NEMO's als voorgeschreven in de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer. Sinds de inwerkingtreding van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer is het aantal elektriciteitsbeurzen dat bereid is in andere lidstaten actief te worden, toegenomen. Zodra in de eenvormige day-ahead- en eenvormige intradaykoppeling mededinging tot stand is gebracht, zal deze echter beperkt zijn, aangezien er in meerdere landen wettelijke monopolies bestaan.

Wat betreft de *beheersstructuur van marktkoppelingprojecten* hadden de bestaande oplossingen (PCR en XBID) een specifieke beheersstructuur, aangezien zij waren gebaseerd op vrijwillige projecten die in een vroeg stadium worden uitgevoerd, waarbij een groep TSB's en elektriciteitsbeurzen gezamenlijk de leiding had over deze projecten. Bij de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer wordt een algemeen kader voor deze samenwerking vastgesteld en wordt voorzien in beginselen ter voorkoming van discriminatie, terwijl de ontwikkeling van de details van de samenwerking werd overgelaten aan de NEMO's, in samenwerking met de TSB's. Tegelijkertijd worden krachtens de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer bepaalde taken

⁷ Overweging 25 van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

aan de NEMO's toegewezen met betrekking tot de ontwikkeling en het gebruik van de zogenaamde MCO-functies voor de eenvormige day-ahead- en eenvormige intradaykoppeling. De MCO-functie maakt geen deel uit van de concurrerende activiteiten van de NEMO's, maar is ontworpen als een gereguleerde functie die zorgt voor de efficiënte matching van orders binnen en tussen biedzones voor alle NEMO's in de Europese Unie door middel van de impliciete toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit. Er moeten verschillende complexe technische methoden en voorwaarden door de NEMO's en/of TSB's worden ontwikkeld en uitgevoerd en door de NRI's worden goedgekeurd op pan-Europees, regionaal of nationaal niveau om te waarborgen dat de MCO-functie haar taken kan vervullen.

Bij de totstandbrenging van de eenvormige day-ahead- en intradaykoppeling is tot dusver vertraging opgelopen door verschillende problemen op het gebied van het beheer, zoals het toenemende aantal betrokken partijen, de noodzaak van nieuwe regelingen voor kostendeling en kostenterugwinning in overeenstemming met de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer, alsmede andere beheerskwesties, waaronder de noodzaak om tot adequate regels inzake de besluitvorming te komen. Verder kunnen zich problemen voordoen wat betreft de efficiëntie bij het gebruik van het algoritme in verband met het toegenomen aantal NEMO's dat bevoegd is deze taken uit te voeren, en wat betreft nieuwe functionaliteiten die vereist zijn om in de toekomst aan de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer te voldoen. De NRI's moeten waarborgen dat de NEMO's of derde partijen waaraan deze taak is toegewezen, in staat zijn om de MCO-functie in overeenstemming met het wettelijk kader uit te voeren.

Een van de complexe kenmerken van de uitvoering van het MCO-plan is dat de NEMO's krachtens de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer hoofdzakelijk verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van oplossingen inzake de eenvormige day-ahead- en de eenvormige intradaykoppeling, terwijl de TSB's hoofdzakelijk verantwoordelijk zijn voor de berekening en toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit. Een duidelijke vaststelling van de taken, verantwoordelijkheden en regelingen inzake kostendeling/kostenterugwinning kan ertoe bijdragen dat de NEMO's en TSB's soepeler samenwerken. Momenteel zijn de concrete regelingen afhankelijk van de voorstellen en goedkeuring van de TSB's/NEMO's op pan-Europees, regionaal of soms nationaal niveau. Uit de tot nu toe opgedane ervaring blijkt dat juridische onzekerheden met betrekking tot bijvoorbeeld kostendeling of kostenterugwinning alsmede een gebrek aan harmonisatie van kwesties op het gebied van beheer meerdere malen hebben geleid tot vertragingen en aanzienlijke meningsverschillen tussen de betrokken partijen.

Daarnaast is de uitvoering van de verschillende *methoden* die zijn vereist voor de marktkoppeling problematisch gebleken. Bij het nemen van besluiten over dergelijke kwesties is het van essentieel belang te waarborgen dat de NEMO's op niet-discriminerende wijze worden behandeld en dat de huidige oplossingen voldoen aan de eisen van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer (of dat deze zodanig kunnen worden ontwikkeld dat zij daaraan voldoen).

IV. Voorlopige conclusies

De Commissie heeft tot nu toe slechts in beperkte mate ervaring met de mededinging tussen NEMO's opgedaan, met name vanwege de vertraging bij de uitvoering van alle regelgevende en technische stappen die nodig zijn om mededinging tussen NEMO's in het kader van de eenvormige day-ahead- en

de eenvormige intradaykoppeling mogelijk te maken. Uitgaande van de tot nu toe opgedane ervaring, met name op het gebied van de day-aheadmarktkoppeling, zou het mededingingsmodel in de meerderheid van de lidstaten in de Unie zonder ernstige belemmeringen kunnen worden toegepast. Er zijn derhalve geen voor de hand liggende redenen om de in het kader van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer gekozen benadering te wijzigen en mededinging in deze fase uit te sluiten.

Op het moment dat dit verslag wordt gepubliceerd, vindt de tenuitvoerlegging plaats en is de mededinging tussen NEMO's nog niet van start gegaan of is het uiteindelijke effect ervan in de lidstaten waarin geen monopolie bestaat nog niet gebleken. De Commissie zal daarom in deze fase nog geen definitief standpunt innemen wat betreft de vraag of het gerechtvaardigd is de lidstaten niet meer toe te staan in een wettelijk monopolie te voorzien. De mogelijkheid om het monopolie model toe te passen en om te weigeren handel door een in een andere lidstaat aangewezen NEMO toe te staan, wordt nog steeds beschouwd als uitzondering op het standaard mededingingsmodel. De in het kader van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer voorziene uitzondering betreffende het monopolie van NEMO's doet echter op geen enkele wijze afbreuk aan en houdt geen beperking in van de in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("het Verdrag") verankerde mededingingsregels. In het bijzonder zijn de bepalingen inzake mededinging van het Verdrag in ruime zin van toepassing op het gedrag van de NEMO's op de markt, bijvoorbeeld met betrekking tot de risico's van kruissubsidiëring en alle door de lidstaten getroffen maatregelen op basis waarvan NEMO's exclusieve rechten krijgen. Aangezien niet-discriminatie en een gelijk speelveld voor concurrerende en monopolie-NEMO's moeten worden gewaarborgd, zal de Commissie krachtens de bepalingen van het Verdrag en de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer toezicht blijven houden op de voortgang van de day-ahead- en intradaymarktkoppeling en zal zij de effecten van de mededinging tussen de NEMO's in de Europese Unie in het oog blijven houden.

Wat betreft de beheer van de eenvormige day-ahead- en de eenvormige intradaykoppeling blijkt uit de voorlopige analyse van de tot dusver geboekte vooruitgang dat de rol en verantwoordelijkheden van de NEMO's en TSB's met betrekking tot de ontwikkeling en de toepassing van de koppelingsoplossingen moeten worden verduidelijkt. Op grond van de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer worden NEMO's aangewezen die de hoofdverantwoordelijkheid voor deze taken dragen, maar de betrokkenheid van de TSB's moet worden versterkt en zij dienen een doorslaggevende rol te spelen met betrekking tot eisen inzake capaciteitsberekening en -toewijzing. Verder is gebleken dat de MCO-functie een centrale rol speelt wat betreft de voltooiing van het doelmodel en de versterking van de mededinging tussen de NEMO's. De Commissie acht het daarom noodzakelijk de besprekingen voort zetten over de uitdagingen die zich tot nu toe hebben voorgedaan en de verschillende opties te beoordelen voor een mogelijke wijziging van het beheer van de MCO-functie.

De Commissie zal zich blijven inzetten voor de voortzetting van de werkzaamheden betreffende de totstandbrenging van de eenvormige day-ahead- en de eenvormige intradaykoppeling om ervoor te zorgen dat de Europese burgers er dankzij marktintegratie nog meer baat bij hebben. Het potentieel van grensoverschrijdende handel wordt het best benut als de verordening betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer volledig en tijdig ten uitvoer wordt gelegd.